

4. Воронченко Т. В. Прогнозирование и анализ движения денежных потоков / Т. В. Воронченко // Экономический анализ: теория и практика. – 2010. – № 4. – С. 46-51.
5. Панюкова И. В. Управление денежными потоками / И. В. Панюкова // Вестник Таганрогского института управления и экономики. – 2011. – № 1. – С. 38-41.
6. Харсеева А. В. Оптимизация денежных потоков как элемент управления устойчивостью финансового состояния организации / А. В. Харсеева // Теория и практика общественного развития. – 2011. – № 7. – С. 329-334.
7. Allen D. Strategic financial management: understanding cash flow / D. Allen [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cimaglobal.com/Thought-leadership/Newsletters/Insight-e-magazine/Insight-2012/Insight-January-2012/Strategic-financial-management-understanding-cash-flow/>

УДК 330.341.1

Г.М. Пазєєва
*старший викладач кафедри
економіки та менеджменту підприємства,
Університет економіки та права «КРОК»*

Сутність і значення діагностики економічної безпеки в діяльності підприємств

У статті проведено теоретичне дослідження сучасного бачення сутності понять «економічна безпека» та «економічна безпека підприємства». Розглянуто теоретичні погляди щодо розуміння понять «діагностика» та «економічна діагностика підприємства», узагальнення та синтез яких дали змогу створити авторську абстракцію поняття «діагностика економічної безпеки в діяльності підприємства» та розкрити її сутність і значення для сучасної безпекології.

Ключові слова: підприємство, економічна безпека, економічна безпека підприємства, діагностика, економічна діагностика, діагностика економічної безпеки.

А.М. Пазєєва
*старший преподаватель кафедры
экономики и менеджмента предприятия,
Университет экономики и права «КРОК»*

Сущность и значение диагностики экономической безопасности в деятельности предприятий

В статье проведено теоретическое исследование современного видения сущности понятий «экономическая безопасность» и «экономическая безопасность предприятия». Рассмотрены теоретические взгляды на понимание понятий «диагностика» и «экономическая диагностика предприятия», обобщение и синтез которых позволили создать авторскую абстракцию понятия «диагностика экономической безопасности в деятельности предприятия», раскрыть ее сущность и значение для современной безопасности.

Ключевые слова: предприятие, экономическая безопасность, экономическая безопасность предприятия, диагностика, экономическая диагностика, диагностика экономической безопасности.

A. Pазієва
senior lecturer

Economics and Enterprise Management Department
«KROK» University

Essence and Significance of Diagnostics of Economic Security in Enterprises Activity

In the article theoretical research of modern vision in relation to essence of concepts «economic security», and «economic security of enterprise» is conducted. Theoretical viewpoint to understanding of concepts «diagnostics» and «economic diagnostics of enterprise» generalization and synthesis of which allowed to create author abstraction of concept «diagnostics of economic security in activity of enterprise», and to expose its essence and value for modern security science are considered.

Keywords: enterprise, economic security, economic security of enterprise, diagnostics, economic diagnostics, diagnostics of economic security.

Постановка проблеми

Проблема забезпечення економічної безпеки підприємств у сучасній ринковій економіці України набуває особливої актуальності. Перед суб'єктами господарювання постає завдання забезпечення стабільного функціонування шляхом уникнення або нейтралізації загроз та ефективної діяльності за рахунок управління соціально-трудовими, фінансовими, виробничими та іншими бізнес-процесами. Невід'ємним атрибутом механізму забезпечення належного рівня економічної безпеки є діагностика. Визначення найбільш впливових зовнішніх і внутрішніх негативних чинників породження загроз і небезпек шляхом діагностування дає змогу своєчасно ідентифікувати та попередити ураження і руйнування активів підприємства, реалізовувати ефективні заходи щодо їх надійного захисту в нестабільному середовищі функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Одним із найбільш важливих складових процесу забезпечення ефективного функціонування та розвитку підприємства є зокрема діагностика рівня його економічної безпеки. Огляд сучасних наукових джерел з цієї проблематики свідчить про наявність різноманітних поглядів на її сутність. Безпосередньо аспекти діагностики економічної безпеки відображаються в наукових працях таких науковців: О.О. Адлера [22], С.Б. Довбні [20], А.І. Дмитренко [20], С.М. Ілляшенка [18], А.В. Козаченко [11], І. В. Кривов'язюка [24], О.М. Ляшенко [11], В.П. Пономарьова [11], О.Л. Резнікова, Н.Є. Скрипник [20], Т.Г. Сухорукова [21], А.М. Ткаченко [21], Г.О. Швиданенко [21], Ю.В. Шутяк [25] та інших.

Точки зору науковців на діагностику як організаційно-економічний об'єкт дослідження суттєво відрізняються. Залежно від того, з якої позиції вона розглядається вченими – трактування поняття діагностики розглядаються з різних точок зору. Так, В.В. Большаков діагностику розуміє як діяльність, спрямовану на виявлення, аналіз і оцінку проблем організації [20]. Згідно з позицією О.Г. Дмитрієвої, діагностика – це галузь знань, що включають теорію й методи організації процесу діагнозу, а також принципи побудови засобів діагнозу [23]. Г.О. Швиданенко вважає діагностику процесом розпізнавання й визначення негативних (кризових) явищ у діяльності підприємства на основі помічених

локальних змін, установлених залежностей, а також особливо помітних явищ поточної підприємницької діяльності [21].

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

Питання сутності діагностики економічної безпеки підприємства не має єдиного бачення в наукових дослідженнях і є недостатньо вивченим. Залежно від того, з якої позиції розглядається діагностика вченими, від її різновидів і пропонуються конкретні методики діагностики, що й зумовлює необхідність подальших ґрунтовних наукових розвідок.

Формулювання цілей статті

Метою статті є визначення сутності діагностики економічної безпеки в діяльності підприємств. Діагностування складових економічної безпеки є основою розроблення комплексу заходів протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам та підвищення рівня захищеності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження

Підприємство це – організаційно відокремлена й економічно самостійна ланка господарювання, що спеціалізується на виготовленні продукції, виконанні робіт чи наданні послуг. Головне завдання підприємства як ключового об'єкта економічних відносин полягає в задоволенні потреб ринку в його продукції або послугах з метою одержання прибутку. Дослідники А.С. Соснін і П.Я. Пригунов вважають, що «економічне благополуччя підприємства тримається на трьох китах: розвиток, безпека і прибуток» [1]. За ствердженням Г.А. Мінаєва [2], терміна «безпека організації» взагалі не існувало як поняття, і його ідентифікували з терміном «управління безпекою». Однак пройшло немало часу, щоб трактувати термін «безпека організації» як один із найважливіших соціальних станів підсистеми безпеки суспільства» [2, с. 74]. Перед суб'єктами господарювання постає завдання забезпечення стабільного функціонування за рахунок уникнення або нейтралізації загроз та ефективної діяльності за рахунок управління соціально-трудовими, фінансовими, виробничими та іншими бізнес-процесами [3].

На початку ХХІ ст. на новий рівень виходить проблема управління забезпеченням економічної безпеки складних соціально-економічних систем. Особливого значення набуває необхідність безпечного функціонування та стабільного розвитку зазначених систем. Найголовнішими аспектами убезпечення яких є: якість соціального середовища, конкурентоспроможність та інноваційність економічної підсистеми та розвиток економічної безпеки [4]. Важливим елементом забезпечення цього процесу є діагностика. Таблиця 1 демонструє різне розуміння науковцями сутності терміна «діагностика».

На думку автора, діагностика – це вчення про методи, процеси й принципи розпізнавання й визначення негативних (кризових) явищ діяльності суб'єкта господарювання, їх аналіз, установлення причин виникнення і визначення шляхів їх усунення. Виходячи з предмета нашого дослідження розглянемо альтернативні розуміння сутності поняття «економічна діагностика» (табл. 2).

Економічна діагностика, на погляд О.І. Муравйова, є системою дій, яка необхідна для постановки діагнозу і виявлення якісних характеристик порушень у діяльності підприємства [14]. Такий підхід вказує на динамічний характер економічної діагностики.

На наш погляд, економічна діагностика підприємства – це комплекс дій з метою виявлення недоліків і переваг щодо ідентифікації та визначення причин відхилень від норм, своєчасного захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз, розроблення заходів їх усунення.

Сутність поняття «Діагностика»

Автор	Сутність поняття	Джерело
Ф.Ф. Аунапу	Діагностика – це метод аналізу стану виробничої системи для виявлення й усунення в ній диспропорцій, що спричиняють появу «вузьких місць», тобто «хвороб» виробничого організму	Аунапу Ф.Ф. Диагностика производственных систем / Ф.Ф. Аунапу. – Иркутск : ИЦНТИ, 1975
М.М. Глазов	Діагностика – це визначення дисфункцій і труднощів, що деформують функціонування господарського об'єкта; установлення їхніх причин, їх аналіз	Глазов М.М. Функциональная диагностика в управлении деятельностью предприятия / М.М. Глазов. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 1999. – 325 с.
Е.М. Короткова	Діагностика – визначення стану об'єкта, предмета, явища чи процесу управління за допомогою реалізації комплексу дослідницьких процедур, виявлення в них слабких ланок та «вузьких місць»	Антикризисное управление: Учебник / Под ред. Э.М. Короткова. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 432 с.
Б.Г. Литвак	Діагностика – це встановлення і вивчення ознак, що визначають розвиток ситуації та дають змогу запобігти небажаному відхиленню в її розвитку	Литвак Б.Г. Разработка управленческого решения / Б.Г. Литвак. – М. : Дело, 2000. – 392 с.
Б.Ю. Сербиновський	Діагностика – це вчення про методи, процеси й принципи розпізнавання хвороб виробничої системи й постановки діагнозу, оцінювання її стану й перспектив розвитку, виміру параметрів, установлення й вивчення ознак хвороб для підтримки здатності ефективно функціонувати й пристосовуватися до змін зовнішнього середовища	Баранов В.В. Финансовый менеджмент: механизм финансового управления предприятием в традиционных наукоёмких отраслях : учебн. пособ. / В.В. Баранов. – М. : Дело, 2002. – 272 с.
В.Ш. Рапопорт	Діагностика – це управлінська робота з виявлення проблем і «вузьких місць» системи управління підприємством	Рапопорт В.Ш. Диагностика управления. Практический опыт и рекомендации / В.Ш. Рапопорт. – М., Экономика, 1988. – 127 с.
Л.О. Штанько	Діагностика – це процес розпізнавання й визначення негативних (кризових) явищ у діяльності підприємства на основі помічених локальних змін, установлених залежностей, а також особливо помітних явищ поточної підприємницької діяльності	Штанько Л.О. Економічна діагностика: курс. (консп.) лекцій для студ. спец. «економ. Підприємства». – К. : НУХТ, 2009. – 159 с.

Джерело: скомпоновано автором

Для розгляду діагностики економічної безпеки, яка є складовою економічної діагностики, розглянемо сучасне розуміння терміна «економічна безпека підприємства» (табл.3). Аналіз визначень поняття «економічна безпека підприємства» вказує, що їх можна поділити на кілька груп (рис.). Стан захищенос-

Сутність поняття «економічна діагностика»

Автор	Сутність поняття	Джерело
1	2	3
І.В. Кривов'язюк	Економічна діагностика – це багатоступінчаста оцінка результатів діяльності підприємства на основі системи економічних показників, взаємозалежних і доповнюючих один одного.	Кривов'язюк І.В. Економічна діагностика: навч. посіб. / І.В. Кривов'язюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2013. – 456 с.
О.С. Вартановий	Економічна діагностика спрямована насамперед на оцінку стану економічних об'єктів в умовах неповної інформації з метою виявлення проблем розвитку і перспективних шляхів їх вирішення, а також на вивчення режимів функціонування самих систем	Сагалакова Н.О. Еволюція сутності поняття «діагностика» в економіці // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – Вип. 265 // Т. 1. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2010. – С. 175-184. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.if.ua
М.М. Глазов	Економічна діагностика – вчення про методи та принципи розпізнавання дисфункцій і постановку діагнозу, або процес постановки діагнозу об'єкту, що аналізується, з метою підвищення ефективності його функціонування, підвищення його життєздатності в умовах вільної конкуренції, вільного, нерегульованого ринку	Глазов М.М. Функциональная диагностика в управлении деятельностью предприятия. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 1999. – 325 с.
Економічна енциклопедія під редкол. С.В. Мочерного	Економічна діагностика підприємства – аналіз і оцінка економічних показників роботи підприємства на підставі вивчення окремих результатів, відсутності повної інформації з метою виявлення резервів та з'ясування перспектив його розвитку й наслідків поточних управлінських рішень	Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Академія, 2000. – 864 с.
А.І. Муравйова	Економічна діагностика є способом визначення характеру порушень і галузі господарської діяльності, у якій відбуваються відхилення від нормальної відносної динаміки різних процесів, що виражаються через темпи зміни відповідних показників	Муравьев А.И. Теория экономического анализа: проблемы и решения / А.И. Муравьев. – М. : Финансы и статистика, 1998. – 144 с.
О.М. Кизим, О.А. Забродський, В.А. Зінченко	Економічна діагностика виявляє «ознаки захворювання» економіки підприємства, вид і ступень важкості «економічної хвороби», причини її виникнення	Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства / [М.О. Кизим, В.А. Забродський, В.А. Зінченко, Ю.С. Копчак]. – Харків : ІНЖЕК, 2003. – 144 с.
М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі	Зміст економічної діагностики – «складають виявлення, розпізнавання або прогноз відхилень від нормального або запланованого ходу господарських процесів, визначення пов'язаних з цим причин і можливих наслідків»	Мескон М. Х. Основы менеджмента: пер. с англ. – М. : Дело, 1992. – 702 с.

Продовження табл. 2

1	2	3
Л.О. Штанько, Л.М. Закревська	Економічна діагностика спрямована на оцінку стану економічних об'єктів в умовах неповної інформації, дає змогу виявити проблеми розвитку підприємства, на їх підставі вибрати показники, які найбільш повно описують ситуацію, розглянути їхній взаємний вплив, встановити «вузькі місця», зафіксувати резерви, визначити перспективні шляхи їх вирішення та розробити заходи з усунення несприятливих ситуацій.	Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Економічна діагностика» та виконання контрольної роботи для студентів спеціальності «Економіка підприємства». – К. : НУХТ, 2007. – 46 с.

Джерело: скомпоновано автором

ті від внутрішніх і зовнішніх загроз є пріоритетним у роботах Г. Л. Ляного, Л. Г. Шемаєвої, В. А. Забродського, Д. А. Шалагіна, Д. Ковальова, А. В. Колосова, Т. Г. Сухорукова та інших. Характерним для цього підходу є визначення Г. Л. Ляного, згідно з яким економічна безпека підприємства – це стан його захищеності від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, дестабілізаційних чинників [6]. Доцільно звернути увагу і на думку Д. Ковальова та Т. Г. Сухорукова, у їхньому розумінні економічна безпека підприємства – стан захищеності діяльності підприємства від негативного впливу зовнішнього оточення, а також здатність своєчасно усунути різноманітні загрози або пристосуватися до умов, які не позначаються негативно на його діяльності [7].

Таблиця 3

Визначення поняття «економічна безпека підприємства»

Автор	Сутність поняття	Джерело
1	2	3
В.Г. Алькема	Економічна безпека підприємства не може розглядатись лише як економічна безпека окремого суб'єкта господарювання, оскільки вона є запорукою безпеки галузі або виду економічної діяльності, до якого відноситься. Але існують особливості економічної безпеки, пов'язані зі специфікою діяльності окремих суб'єктів. Керівники економічну безпеку суб'єкта господарської діяльності розглядають через призму особистої безпеки працівника. Окремі респонденти розглядають економічну безпеку підприємства як складову частину безпеки держави. Отже, економічну безпеку підприємства слід розглядати як складну багаторівневу ієрархічну та політ структурну систему	Алькема В.Г. Система економічної безпеки логістичних утворень / В.Г. Алькема // Монографія. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2011. – 378 с.
М.А. Бендіков	Економічна безпека підприємства – стан захищеності науково-технічного, технологічного, виробничого та кадрового потенціалу підприємства від прямих (активних) або непрямих (пасивних) загроз	Бендіков М.А. Экономическая безопасность промышленного предприятия в условиях кризисного развития // Менеджмент в России и за рубежом. – 2002. – № 2. – С. 17-29.

1	2	3
Л.М. Воронович	Економічна безпека підприємства – стан незалежності суб'єктів підприємницької діяльності від недобросовісної конкуренції підприємств-монополістів, непередбачуваних договорами дій підприємств-постачальників і торговельних організацій, від нерациональної економічної і правової політики держави та інших чинників, яка дає змогу привласнювати більшу частину законних прибутків	Економічна енциклопедія. За ред. Л. М. Воронович. – К. : Академія, 2000. – 1350 с.
Т. М. Соколенко	Економічна безпека підприємства – стан, при якому стратегічний потенціал підприємства знаходиться поблизу адаптивності, а погроза втрати економічної безпеки наростає в міру наближення ступеня адаптивності стратегічного потенціалу до граничної зони	Соколенко Т.М. Економічна безпека підприємства в умовах транзитивної економіки // Сучасна наука XXI століття: сьома міжнародна наук.-практ. інтернет-конф.: матеріали конф. – К., 2011.
Словник	Економічна безпека підприємства – це стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для запобігання загрозам і для забезпечення стабільного функціонування підприємства в цей час і в майбутньому	Современный толковый словарь. – М.: Большая Советская Энциклопедия, 1997
Шемаєва Л. Г.	Економічна безпека суб'єкта господарювання – характеристика суб'єкта господарювання, яка відображає його здатність реалізувати власні стратегічні економічні інтереси при певних зовнішніх умовах завдяки захисту від існуючих і потенційних загроз та використанню можливостей, що надає зовнішнє середовище	Шевченко І. Особливості формування економічної безпеки підприємства / І. Шевченко // Наука молода. – 2010. – №10. – С. 178-181.

Джерело: складено і доповнено автором на підставі [3]

Наступна група науковців, таких як О. А. Грунін, В. Ф. Гапоненко, А. А. Беспалько, А. С. Власкова, М. І. Зубок Р. М. Зубок, С. М. Ілляшенко, А. А. Мелехов, М. А. Корнієнко та інші трактують економічну безпеку як стан ефективного використання ресурсів.

На думку ж О.А. Груніна [8], економічна безпека підприємства – це не тільки негативні чинники небезпеки, до складу яких входить конкуренція, нерозвиненість ринкового середовища тощо, а й забезпечення впливу внутрішніх чинників – використання ресурсів, дії управлінського апарату, які іноді можуть бути перешкодою в досягненні цих цілей. Підхід В.Ф. Гапоненко, А.А. Беспалько, А.С. Власкова [9] враховує величину, яку важко визначити, але яка виступає як причина чи наслідок і може характеризувати ступінь економічної безпеки підприємства, це поняття «корпоративні ресурси». Тому виникає проблема визначення, що саме відноситься до цих корпоративних ресурсів, яким чином розглядати їх вплив на економічну безпеку підприємства, разом або окремо.

Так, С.Л. Меламедов вважає, що захист підприємства та його життєво важливих інтересів залежить від внутрішніх і зовнішніх загроз, кадрового і інтелектуального потенціалу, інформації, технологій, капіталу і прибутку, який забезпечується системою заходів спеціального правового, економічного, органі-

Рис. Підходи до визначення поняття «економічна безпека підприємства»

Джерело: розробка автора

заційного, інформаційно-технічного і соціального характеру [10]. Науковці Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко під економічною безпекою підприємства розуміють міру гармонізації в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища та їх часткову захищеність від загроз [11]. Деякі дослідники економічну безпеку суб'єкта господарської діяльності розглядають через призму особистої безпеки працівника. А окремі науковці (О.А. Кириченко та В.С. Сідак [12]) підкреслюють універсальність категорії економічної безпеки як стану захищеності для всіх рівнів, розглядаючи економічну безпеку підприємства як складову безпеки держави і кожного її громадянина. Отже, економічну безпеку підприємства слід розглядати як складну багаторівневу ієрархічну та поліструктурну систему. Крім визначення суті економічної безпеки важливе місце займає виділення її складових [5].

Успішне функціонування та економічний розвиток українських підприємств багато в чому залежить від удосконалення їх діяльності у сфері забезпечення економічної безпеки [13]. Узагальнюючи запропоновані підходи, сформулюємо авторське бачення цього поняття: економічна безпека підприємства – це складна багаторівнева ієрархічна та поліструктурна система, яка включає в себе стан захищеності бізнес-процесів при оптимальному використанні для підприємства економічного потенціалу, захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечується системою заходів спеціального правового, економічного, організаційного, інформаційно-технічного і соціального характеру.

Дослідивши спектр поглядів щодо сутності поняття «діагностика економічної безпеки підприємства» (табл. 4), можемо констатувати багатоальтернативне його розуміння. Науковці розглядають питання методів діагностування підприємства тощо, але єдине трактування цього поняття відсутнє. Відповідно виникає необхідність уточнення сутності поняття «діагностика економічної безпеки підприємства».

Сутність поняття «діагностика економічної безпеки підприємства»

Автор	Сутність поняття	Джерело
Р.М. Скриньковський	Діагностика економічної безпеки підприємства є частковою метою системи цілей діагностики діяльності будь-якого підприємства незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання	Скриньковський Р.М. Економічна безпека підприємства: сутність, класифікація та система діагностики [Електронний ресурс] / Р. М. Скриньковський // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 3. – С. 414-418. – Режим доступу: http://global-national.in.ua/archive/3-2015/87.pdf (04.06.2015)
Ю.Н. Гічова	Діагностика економічної безпеки підприємства є діяльністю, яка визначає необхідність та характер подальших антикризових заходів	Гічова Н.Ю. Діагностика та підвищення економічної безпеки підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Н.Ю. Гічова. – Дніпропетровськ : 2010. – 20 с.
Т.В. Сак	Діагностика економічної безпеки підприємства – це аналітична оцінка всіх функціональних складових безпеки з позицій досягнення максимально можливого рівня захисту від внутрішніх та зовнішніх загроз, спрямована на ухвалення ефективних управлінських рішень та розробку стратегії економічної безпеки	Сак Т.В. Діагностування рівня економічної безпеки підприємства в умовах обмеженості інформації [Електронний ресурс] / Т.В. Сак // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 3. – С. 404-408. – Режим доступу: http://global-national.in.ua/archive/3-2015/85.pdf (04.06.2015). – Назва з екрана
О.А. Хлистун	Діагностика економічної безпеки характеризує фінансове навантаження діяльності підприємства внаслідок необхідності проведення захисту власних активів та економічних інтересів в умовах впливу деструктивних факторів	Хлистун О.А. Формування системи діагностики та управління економічною безпекою підприємств агропродовольчої сфери [Текст] : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / О.А. Хлистун; Харків. нац. техн.-ун-т сіл. госп-ва ім. Петра Василенка. – Харків, 2015

Джерело: скомпоновано автором

Запропоновані науковцями підходи щодо змісту поняття «діагностика економічної безпеки підприємства» підтверджують той факт, що пропонується розглядати діагностику через призму економічної безпеки підприємства. Як раніше було зазначено, економічна безпека підприємства складається з відповідних функціональна складових, котрі між собою пов'язані, проте суттєво різняться за значенням, показниками і методами забезпечення. Кожна функціональна складова впливає по-різному на рівень економічної безпеки підприємства. Тому процес забезпечення належного рівня економічної безпеки передбачає встановлення, аналізування та оцінку ризиків і загроз кожної функціональної складової економічної безпеки з метою їх попередження та протидії. З огляду на це, економічна діагностика є основою забезпечення економічної безпеки підприємства, оскільки передбачає цілеспрямоване оцінювання рівня кожної зі складових економічної безпеки підприємства, подальших напрямів і перспектив розвитку на засадах бізнес індикаторів для ухвалення ефективних управлінських рішень, спрямованих на розвиток підприємства.

Узагальнюючи вищесказане, можна стверджувати, що діагностика економічної безпеки підприємства – це складна багаторівнева ієрархічна та поліструктурна система, яка включає в себе комплекс дій із виявлення та визначення причин відхилень від встановлених норм захищеності бізнес-процесів підприємства та своєчасного захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз, які забезпечуються системою заходів спеціального правового, економічного, організаційного, інформаційно-технічного і соціального характеру.

Висновки

Таким чином, на основі проведеного аналізу сучасного бачення сутності поняття діагностики економічної безпеки в діяльності підприємств запропоновано авторське визначення понять «діагностика», «економічна діагностика», «економічна безпека» та «економічна безпека підприємства». Діагностика – це вчення про методи, процеси й принципи розпізнавання й визначення негативних (кризових) явищ у системі управлінської діяльності, їх аналіз, установлення причин виникнення і визначення шляхів їх усунення.

Економічна діагностика підприємства – це комплекс дій з метою виявлення недоліків і переваг щодо виявлення та визначення причин відхилень від норм, своєчасного захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз, розроблення заходів їх усунення. Доведено, що діагностування складових економічної безпеки є основою для розроблення комплексу заходів протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам та підвищення рівня захищеності підприємства.

Виходячи з вищесказаного, діагностика економічної безпеки підприємства – це складна багаторівнева ієрархічна та поліструктурна система, яка включає в себе комплекс дій із виявлення та визначення причин відхилень від встановлених норм захищеності бізнес-процесів підприємства та своєчасного захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз, які забезпечуються системою заходів спеціального правового, економічного, організаційного, інформаційно-технічного і соціального характеру.

Література

1. Соснин А. С. Менеджмент безопасности предпринимательства : (учебное пособие) / А. С. Соснин, П. Я. Прыгунов (Государство, регион, предприятие, личность) / Под ред. Е. А. Олейникова. – К. : Изд-во Епрон. ун-та, 2002. – 559 с., С. 63.
2. Минаев Г. А. Безопасность организации : Учебник / Г. А. Минаев. – К. : КНТ, 2009. – 440 с.
3. Мішин О. Ю. Сутність поняття «економічна безпека підприємства» [Text] / О. Ю. Мішин, С. В. Мішина // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 38. – С. 86-92.
4. Кириченко А. А. Экономическая безопасность логистического образования – это состояние его экономической системы / А. А. Кириченко // Логистика : проблемы и решения. – 2010. – № 5. – С. 30-33.
5. Макаровська Т. П. Економіка підприємства / Т. П. Макаровська, Н. М. Бондар. – К. : МАУП, 2003. – 297 с.
6. Лянной Г. Система экономической безопасности предприятия / Г. Лянной // ВOS – журнал о личной и коммерческой безопасности. – 2006. – № 7. – С. 16-19.
7. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины. – 1998. – № 10. – С. 48-52.
8. Грунин О. А. Экономическая безопасность организации / О. А. Грунин, С. О. Грунин. – СПб. : Питер, 2002.
9. Гапоненко В. Ф. Экономическая безопасность предприятий. Подходы и принципы / В. Ф. Гапоненко, А. А. Беспалько, А. С. Власков. – М. : Ось-89, 2007. – 208 с.
10. Меламедов С. Л. Формирование стратегии экономической безопасности предпринимательских структур: дис. ... канд. эк. наук: 08.00.05 / Меламедов Сергей Леонидович. – СПб, 2002. – 146 с.

11. *Козаченко А. В.* Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения / А. В. Козаченко, В. П. Пономарев, А. Н. Ляшенко. – К. : Либра, 2003. – 280 с.
12. *Кириченко О. А.* Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання. Монографія / О. А. Кириченко, В. С. Сідак, С. М. Лаптев та інші. К. : УЕП «Крок», 2008. – 401 с.
13. *Алькема В.Г.* Управління економічною безпекою транспортного підприємства / В.Г. Алькема // Вісник національного університету водного господарства та природокористування. Збірник наукових праць. Економіка. – 2012. – Випуск 3 (59). – С. 5–10.
14. *Сагалакова Н. О.* Еволюція сутності поняття «діагностика» в економіці / Н. О. Сагалакова // Економіка : проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. – Вип. 265. – Т. 1. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2010. – С. 175-184. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://library.if.ua/>
15. *Никифорова Н. А.* Анализ в антикризисном управлении / Н. А. Никифорова // Финансовый менеджмент. – 2004. – № 6. – С. 5-12.
16. *Забияко С. В.* Риск-менеджмент – основа экономической безопасности предприятия / С. В. Забияко, Е. С. Светлова // Защита информации. Конфидент. – 2002. – № 3. – С. 51-55.
17. *Економіка підприємства : Підручник за заг. ред. С. Ф. Покропивного.* – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2001. – 528 с.
18. *Ільяшенко С. Н.* Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к ее оценке / С. Н. Ильяшенко // Актуальные проблемы экономики. – 2003. – № 3. – С. 12-19.
19. *Л. Бусень.* Анализ конкурентоспособности компании / Л. Бусень // Антикризисный менеджмент. – 2005. – № 5. – С. 2-11.
20. *Скрипник Н. Є.* Посібник до вивчення курсу «Економічна діагностика» / Н. Є. Скрипник. – Д. : РВВ ДНУ, 2014. – 76 с.
21. *Швиданенко Г. О.* Бізнес-діагностика підприємства : навч. посібник / Г. О. Швиданенко / Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана» / Г. О. Швиданенко, А. І. Дмитренко. – К. : КНЕУ, 2008. – 344 с.
22. *Адлер О. О.* Економічна діагностика : практикум / О. О. Адлер. – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 91 с.
23. *Дмитриева О. Г.* Экономическая диагностика регионов : автореферат дисс. ... док. экон. наук / О. Г. Дмитриева. – СПб, 1992. – 28 с.
24. *Кривов'язюк І. В.* Комплексна економічна діагностика підприємства : монографія / І. В. Кривов'язюк, Т. В. Божидарник. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2012. – 226 с.
25. *Шутяк Ю. В.* Дослідження природи економічної безпеки підприємства через категорію «економічна суперечність» / Ю. В. Шутяк // Економіка проблеми теорії та практики збірник наукових праць. – Випуск 232: В 5 т. – Т. П. – Дніпропетровськ. ДНУ, 2007. – С. 519-524.